

The Bad Dream. Om låtskriving i computerstudio

Ian Kolstad

Selv om det var første timen var det liten tvil om at Guro hadde forberedt seg på at vi skulle spille inn en av hennes egne sanger. Og selv om situasjonen bar preg av en «bli kjent»-stemning, tok Guro utfordringen da jeg spurte om hun ville presentere en sang for meg. Så sang hun til sitt eget gitarakkompagnement:

*Have you dreamt that you had wings, and could fly to where angels sing.
Have you, at night, sit on the ground, and watched the sun going down?*

Etter en kort samtale om sangen gikk vi i gang med innspillingen. Jeg forklarte hvordan de ulike skjermbildene var inndelt, og hvordan lyden fra instrumentene blir lest av computeren. Guro virket noe nervøs, og samtalen bestod for det meste i at hun besvarte mine spørsmål med korte tilbakemeldinger. På henvendelsene mine om hun ville kontrollere computeren under innspillingen, uttrykte hun at det var greit at jeg gjorde det. Vi ble derfor enige om at jeg skulle ha ansvar for innspillingsdelen i startfasen. Denne arbeidsfordelingen forble slik de to påfølgende timene.

Guro var likevel ledende i utformingen av timenes forløp. Allerede i første timen etablerte hun en røykepause som delte våre to klokketimer på midten. Vi etablerte også et ritual, på en direkte forespørsel fra Guro, hvor vi på slutten av timen forlot computerstudioet og gikk inn til trommerommet og spilte sammen på hvert vårt trommesett.

Den andre sangen Guro ville spille inn, presenterte hun for meg i begynnelsen av den tredje timen. Teksten var emosjonelt sterk og skrevet i første person entall, der denne personen henvender seg til en annen person. Refrengnet går slik: «Little Girl I love you so. Little Girl I can't let you go.» Vi var enige om at denne sangen ville kle et litt rocket lydbilde. Jeg foreslo at vi skulle begynne produksjonen med å programmere en trommeloop. I det jeg skulle begynne å programmere, snur jeg meg til Guro og sier: «Nei, hva er det jeg driver med.

«Dette trenger jo ikke jeg å gjøre. Vil du programmere?» Guro trakk stolen sin opp ved siden av min, uten noen form for nøling. Vi snakket oss igjennom de ulike funksjonene ved programmet trinn for trinn, og Guro ble nå den som betjente tastaturet. Dette var første gang Guro gjennomførte et arbeid på computeren som var relatert til produksjon av musikk. Fra og med denne timen ble min rolle i innspillings situasjoner hovedsakelig veiledende. Før vi avsluttet hadde vi, i tillegg til trommeløopen, også spilt inn trommer og bass. Vi gjorde en avtale om at jeg skulle undersøke muligheten for å få til en innspilling av akustiske trommer for å gi sangen «det lille ekstra».

Musikkproduksjon som musikkterapi

Guro og jeg møttes til musikkterapi i drøye to og et halvt år. Dette er fortellingen om Guro og hennes bruk av computerstudio som verktøy i sin egen sangskrivning. Den handler om egenutvikling og styrking av kompetanse i musikkteknologi som byggestein for et mer tydelig selvbylde, og i trygge omgivelser få utvikle og tydeliggjøre sin egen stemme i sin historie gjennom egenkomponert musikk.

Guro er under omsorg av barnevernet. Hun bor på institusjon som er tilrettelagt og eksklusiv for unge kvinner. Alle beboerne har svært komplekse livssituasjoner. Guro har en historikk med omfattende selvskading og sliter med angst.

Et computerstudio kan benyttes som verktøy i et terapeutisk arbeid, som støtte i låtskriving. *Computerstudio* blir i denne sammenheng benyttet som betegnelse på sammensetningen av komponenter benyttet for opptak og bearbeiding av lyd. I dagligtalen kjenner vi begrepet «hjemmestudio», som favner om det samme. I denne anledning benytter jeg computer for å generere sambruk av musikkteknologiske verktøy som kan benyttes i et oppsett for både OSX (Macintosh) og Windows/Linux (PC) eller tilsvarende operativsystem. Et typisk computerstudio består av en datamaskin, programvare, lydkort, mikrofon, ledninger samt annet instrumentarie. Programvaren som ble benyttet var Pro Tools LE (PT), bransjestandard for musikkeditering, og Reason Adapted (RA), benyttet til trommeprogrammering.

Timene hadde vi i kulturskolen sine lokaler. Her disponerte vi to rom. Et samspillsrom fullt utrustet med bandinstrumenter og computerstudio. Det andre rommet var et velutstyrt slagverkrom. Rammen for hvert møte var to klokketimer. Fast på

timeplanen møttes vi en gang i uken, men på ulike punkter i prosessen treftes vi opp til tre ganger i uken.

«Little girl»

I den fjerde timen skjedde det noe uventet. Guro bad om en toalettpause, men stakk så av og kom ikke tilbake til timen. Denne episoden gav meg en ubehagelig følelse av usikkerhet som fulgte samværet vårt de neste timene. En konkret konsekvens av Guros adferd denne dagen var at hun, som til den aller første timen, igjen ble fulgt av en ledsager.

Det kjentes litt ubehagelig å treffes igjen den påfølgende timen, som om vi på en måte måtte starte på nytt. Samtidig ga det at vi hadde den innspilte musikken å falle tilbake på, meg en følelse av et felles holdepunkt som stod uberørt av forrige ukes episode. Det at vi kunne åpne vårt felles prosjekt i Pro Tools og fortsette der vi slapp, gav en trygghet. Vi var fremdeles «samstemte» i musikken.

Timene som fulgte ble mer og mer produktive. Guro tilegnet seg raskt kompetanse i computerstudioet og ble sakte men sikkert mer selvstendig i bruken av computeren. Vi la ned mye arbeid i sangen «Little Girl», og vi ble enige om at det hadde passet med trommer til denne sangen. Vi valgte i samråd å benytte oss av min veileders kompetanse som trommeslager, og når han kom på praksisbesøk ville vi gjøre et trommeopptak til sangen.

I see you cry inside. I see it in your eyes.
And I know you have been told many lies.
And I wish I could take away your fear.
And you must know I will always be here.
Little girl I love you so. Little girl I can't let you go.

Dagen for trommeopptaket var Guro og jeg godt forberedt. Vi hadde på forhånd gått igjennom innspillingsprosedyren og fordelt roller og ansvar. Guro fungerte som produsent og tekniker, og jeg som hennes assistent. Hun tok kontroll over situasjonen og ledet innspillingen slik at hun fikk et godt trommespor til sangen sin.

«Jeg hører etter og tar til meg det du sier», sier Guro. Vi hadde jobbet med en og samme sang over tre timer. Hun gjorde det meste av innspillingen selv, kun med muntlig veiledning i bruk av computeren. Hun var svært dedikert i arbeidet med denne sangen, og resultatet Guro oppnådde sto i samsvar med innsatsen.

Guro viser en ny kvalitet i formidlingen av tekst og melodi denne gangen. Sangen er skrevet til en spesiell person i hennes liv, og hun er bestemt på å gjøre produksjonen ferdig til jul. Jeg opplevde i denne perioden at Guro mer og mer brukte seg selv som referanse for å få musikken sin til å låte slik hun ville at den skulle. Hun jobbet målrettet og fullførte hver enkelt av de ulike delene en sanginnspilling består av. Hun klarte å fullføre målet sitt innenfor den tidsrammen hun hadde satt, og vennen fikk Guros personlige sanghilsen på CD som presang under treet.

Take a look in the mirror then you will see.
That you are as beautiful as a person can be.

«Whiskey Lullaby»

Guro hadde nå bestemt at vi skulle gjøre opptak av en coverlåt. Sangen het «Whiskey Lullaby», og jeg ble overrasket da det viste seg å være en countryballade, en sjanger hun ikke hadde vist noen særlig interesse for tidligere. Dette skulle være en duett, og jeg ble invitert til å synge sammen med henne. Hun tok selv rollen som produsent og instruerte meg hvordan hun ville ha det. Guro satt ved computeren mens jeg trakterte instrumentene. Det var bare når hun selv sang at jeg satt ved computeren. Gjennom hele innspillingsprosessen fungerte samarbeidet godt. Guro jobbet tålmodig gjennom hvert spor til hun var fornøyd. Hun gav meg også ros for stemmen min da vi lyttet til det ferdige resultatet.

Som så mange ganger tidligere brukte vi iTunes for å spille musikk eksempeler for hverandre. Slik ble det enklere å forstå hva den andre prøvde å forklare når vi skulle sette sammen vårt lydbilde. Det nye denne gangen var at samtalen vår ikke dreide seg om sound, men tekst. Guro hadde tatt med seg et eldre opptak hun hadde av en av sine sanger. Hun ville spille denne inn på nytt, med mer trøkk og større instrumentering. Vi gikk til teksten hennes for å finne uttrykket hun ville formidle. Slik kom vi til å snakke om hvordan Guro presenterte sine metaforer i sine tekster. Vi lyttet til andre artister og resonnerte høyt om på

hvilken måte noen av disse skrev om seg selv og sine erfaringer. Vi lyttet til de innspillingene vi hadde gjort og sammenlignet litt. Vi bet oss merke i at noen låtskrivere bruker personlig jeg-form i motsetning til Guros tekstmateriale, som frem til da i stor grad hadde benyttet jeg som forteller i tekster skrevet til andre. At en tekst er skrevet til noen (eller som om til noen), og ikke til seg selv, var en form Guro hadde opplevd som naturlig

«If this is life, what is hell then?»

Gjennom de månedene Guro hadde timer hos meg utviklet vi en god samhandling. Stadig opplevde jeg at Guro viste initiativ og vilje når vi jobbet med sangene hennes. Hun skrev stadig nye ting og prøvde sine musiske ideer ut på computeren. Jeg ble allikevel litt overrasket da Guro sa: «*Skal jeg spille sangen for deg nå?» «Ja takk, veldig gjerne», sa jeg. Guro åpnet permen sin og begynte å spille:*

The bad dream

Once I ran away all of my misery. I never looked back. I just ran.

I cut myself and bleed out all my misery. I cut till I don't feel a thing, I bleed...

I sleep away all of my misery. I sleep. I will wake up. This is a dream.

If this is life, what is hell then?

If this is life, what is hell then?

I sleep away all of my misery. I sleep. I will wake up. This is a dream.

This is a dream.

This is a dream.

This is a dream.

Lydsporet til *The Bad Dream* er å finne på Soundcloud:

<https://soundcloud.com/nmh-oslo/sets/naess-og-ruud-musikkterapi-i-praksis>

Det stod ikke noe tittel på tekstarket hun viser meg. Etter å ha lest teksten spør jeg derfor om hun har tenkt på en tittel. Det har hun ikke. Jeg sa at slik jeg forsto det, handlet det om en drøm, en metafor, men en drøm. «Ja», sa hun, «det er liksom en drøm, det jeg lever, som om det var en drøm, men det er livet mitt og jeg venter på å våkne.» Vi ble enige om at hun kunne titulere sangen: «The Bad Dream».

Guro forklarte meg at hun visste hvordan hun ville at denne sangen skulle høres ut. «OK, vil du produsere alt selv?», spurte jeg. Hun svarte ikke, men satte seg direkte bort til computeren. Da Guro sa seg ferdig med sangen, hadde hun spilt inn to gitarer, et piano, en bass og programmert en trommeloop. Hun mikset også en versjon av sangen som en avslutning på denne timen, som hun tok med seg hjem på CD.

Guro og arbeidet hennes

Arbeidet som gjøres i et computerstudio krever teknisk innsikt og forståelse. Det er et utfordrende arbeid med tanke på at målet er å komme nærmest mulig den til hver tid klingende lyden når vi tar opp fysiske lydtkilder. I det hele er det en kompleks kontekst som forutsetter kompetanse på ulike nivå. Å tilegne seg denne kompetansen krever tid og dedikasjon. I tiden etter *The Bad Dream* ble låtskriving, bearbeidelsen av disse og kompetanseveksten i computerstudio tydeligere parallelle prosesser. Guro leste aldri en bok om studioteknikk eller mikrofonplassering. De nødvendige kunnskapene kom på plass etter hvert som hennes musiske materiale krevde det. Arbeidet med sangene under hvert møte ga også en stadig repetisjon av prosedyrene og falt derfor naturlig på plass. Hun la samtidig ned mye tid i å videreutvikle sine ferdigheter på ulike instrumenter. Fokuset hennes lå på gitar, trommer og vokal. Egenkomponerte sanger ble presentert jevnlig. Vi arbeidet med flere sanger om hverandre avhengig av hennes dagsform. Røykepausene ble færre og en lettere sinnsstemning preget timene.

I denne perioden omdefineres også strukturen i timen. Aktiviteten blir todelt. En del hvor vi arbeidet i computerstudio og låtene. En hvor vi spilte sammen. Andres sanger ble arrangert og utforsket i «levende live».

«Live»-spillingen gjør noe med fokuset når vi arbeider i computerstudio. Akkurat som om at den fysiske delen av musiseringen assisterer henne inn i arbeidsmodus. Øktene med editering av PT-filer og arbeid i de innspilte prosjektene blir stadig lengre, og øret for detaljer stadig mer nyansert. Ideene for hver låt blir også tydeligere. Det blir tydelig for meg at Guro har fått en forståelse av arbeidsmengden som må legges inn mellom ide og produkt. Med dette blir arbeidsprosessene tydeligere, og hun legger strategier for å nå målene sine.

Tekstene hun nå presenterer har også hyppigere fokus på livets gode sider: «Eg e lei av å skrive depressive sanger om meg selv», sier hun under en av tekstbearbeidingsøktene våre. Vi arbeider mye med å tydeliggjøre hva det er hun vil få frem i tekstene. Hvordan ulike setninger og ord kan bli oppfattet, og om dette er slik hun ønsker å bli oppfattet. Et eksempel på en ny og annerledes måte å skrive tekst på finnes i låta *My Elegy*.

Lydsporet til *My Elegy* er å finne på Soundcloud:

<https://soundcloud.com/nmh-oslo/sets/naess-og-ruud-musikkterapi-i-praksis>

My Elegy

I'm like wrong, and you say come here.
I think no, but feel ok.
I try to step into the light.
You are strong, I'm tired.
I think I have to sit down for a while.
Don't want to smile.
My body is slow. I can't walk now.
Your teeth don't show,
I want you to go ...and.
Lock the door.
I don't want to be alone no more.
I put on some more clothes.
I think I stay at home.
I turn off my phone.
You make me dinner, and your teeth are there again.
Are you fine?
No I'm not.

Don't talk to me fucking slut.
Shoes on, Play my favourite song.
Goodbye every one. This is my elegy, my weeping song.
Goodbye bye everyone, this is my elegy.

I walk as Fast as I can.
The road goes strait to Lonely land.
I hold all the people I know in my hand.
I don't want them so I throw them into the ocean.
They all get wet.
You say I am a good girl, and I must take care.
Problem is that I don't give a damn.
Come listen to me, go away.
I turn off the light.
I can't take the fight its all in my head, and it all goes strait into the wall. Again and again and again and again...
Its funny, 'cous I don't feel pain.
your head comes in the door. Says I cant do that no more.
You sit next to me and try to hold my hand.
I look at you with my angry face.
«Go and find someone else to embrace!»

Guro skriver og øver mye mellom hver time. I timen tar hun over mer og mer av arbeidet i computerstudioet selv. Snarveiene i programmene og forståelsen av grensesnittet er på plass. Hun arbeider målbevisst og i etapper: Legger komp en dag. Tar med hjem. Forbereder neste instrument, spiller inn i timen, tar med hjem og forbereder neste trinn. Det er kun i sluttmixsene av sangene jeg sitter ved tastaturet. Stemmen hennes er mer tilstede når hun synger. Volum og kontroll av stemmen øker. Guro opplever at hun har evnen til å arbeide dedikert med prosjektene sine over tid. Musikkterapien og prosjektene hun arbeider med her skaper kontinuitet og stabilitet i hverdagen.

Eget studio

Guro investerer nå i eget computerstudio. Her arbeider hun med hyppig frekvens og kommer stadig med demoer av nye sanger til timene. En milepæl settes kun to uker etter innkjøpet. Da kommer Guro med sin første egenproduserte låt. Gjort uten hjelp helt fra demo til produkt.

Fra midten av det aktuelle semesteret skiftet fokuset hennes over på liveframføring. Vi arbeidet med å lage «backingtracks». Oppå dette kompet spilte jeg gitar og hun sang. «Live»-settet besto av hennes originalmateriale pluss et par coverlåter. Alt med egenprogrammert akkompagnement. Eksempler på sanger som ble omgjort og reproduisert for liveframføring er *Lykkelig* og *Emo*.

Lydsporene til og *Emo* og *Lykkelig* er å finne på Soundcloud:

<https://soundcloud.com/nmh-oslo/sets/naess-og-ruud-musikkterapi-i-praksis>

EMO (med selvironi)

Where has all the happiness gone, and whats the meaning of life.
Why can't I feel pleasure, my only friend is my knife.
I hate my parents, they don't understand the pain.
The only thing I want for Christmas is to be hit by a train.

I am an EMO
When I walk I look down on my shoes.
I always cry, and I just wanna die – and I hate everything about you!
I am an EMO, the raisor show you how bad I feel.
I am so blue, and I am badder than you.
Am I the only one here who is real??

I will Cry...

Somewhere, after midnight, I always walk alone.
Crawling into my big black hole, I own the darkness trown.
I use a lot of makeup and my hair is my life.
My and my friends always plan to kill ourself with a knife..

Lykkelig (med glimt i øye)

Eg får ikkje me meg ka som skjer,
eg høre ikkje på nyheter eller ser på «tittboksen»
eg har slått fast at eg aldri komme te å bli voksen.

Ikkje faen om eg ska gå der som alle andre folk går
Eg vett ka eg vil
ska gjer det alle andre kjedelige folk ikkje får te!

Eg sitte å tenke på tankane mine eg ikkje kan forstå
Di e mine og komme aldri i verden te å bli dine.

Usosiale. Ambivalent. Full i piercing, uten talent.
Høre du meg:
Eg e mer unik og mye merkeligare enn deg.

I tiden før vi avslutter våre møter øver vi mye sammen, og Guro synger mye. Hun gjør også et samarbeid med en gruppe dansere i kulturskolen. Her skriver hun musikk til et nummer i en forestilling. For første gang er vi delaktige i et prosjekt utenfor musikkterapirommet. Guro forholder seg til danseelevne og danselæreren og planlegger musikken med dem på et møte. Prosjektet blir avsluttet med en scenisk fremsyning. Musikkterapitimene får en naturlig avslutning med at Guro skal skrives ut av barnevernet og flytte.

Musikkterapi og computerstudio

Computerstudio som verktøy i musikkterapi tilbyr mange arbeidsmetoder. I min erfaring ligger den største verdien i det felles fokuspunktet det gir deltakerne i prosjektet. Delarbeidene som gjøres i løpet av en produksjon forblir slik de ble laget, til de settes sammen med neste delarbeid. Dette tilbyr igjen nye muligheter og fokusområder. Potensialet blir veldig konkret i møte med tekstarbeid og arbeid med vokal. Vedkommende får her møte sin egen stemme og fortelling. Slik blir han/hun utfordret til refleksivitet om hvordan historien til slutt blir oppfattet. Denne spesifikke delen av prosessen tilbyr også *tid* til å være i sin egen historie, *tid* til å kjenne på sin historie som en fortelling som skal deles med andre, og *tid* til å tilvenne seg tanken på dette. I kunsten utvikler og bevisstgjør kunstneren sine egne metaforer. Jeg finner også at dette valget ligger i et kreativt arbeid med computerstudio som verktøy.

Et apropos...

Anno 2016 er computeren allemannseie. Elever i alle klassetrinn blir opplært i verktøyet hvor lekser gjøres og informasjon hentes via blant annet internett. Dette kommer i tillegg til «skjermtiden» som brukes på smarttelefoner, nettbrett og TV. Jeg ønsker derfor å oppfordre til en ryddig og god dialog om hvorfor den enkelte skal engasjeres nettopp i computerstudio, og hvorfor dette må sees i lys av den helhetlige (terapi-) prosessen.

Litteratur

- Garred, R. (2002). The Ontology of Music in Music Therapy – A Dialogical View. I C. Kenny og B. Stige (red.) *Contemporary Voices in Music Therapy*, (s. 35-45). Oslo: Unipub forlag.
- Kolstad, I.-K. (2008). *Spin the black circle*. Masteroppgave, Griegakademiet, Universitetet i Bergen, Bergen.
- Krüger, V. (2000). The use of information technology in music therapy: Behavioural problems in contemporary schools. *Nordic Journal of Music Therapy*, 9(2), 77-83.
- Krüger, V. (2006). Om Techne og Teknologi i musikkterapi – en kommentar. *Musikkterapi* nr. 3, 20-23.
- Krüger, V. (2012). *Musikk – fortelling – fellesskap. En kvalitativ undersøkelse av ungdommers perspektiver på deltakelse i samfunnsmusikkterapeutisk praksis i barnevernsarbeid*. Avhandling for graden ph.d., Griegakademiet, Universitetet i Bergen, Bergen.
- Krüger, V. og Strandbu, A. (2015). *Musikk, ungdom, deltakelse – musikk i forebyggende arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ruud, E. (2005). *Lydlandskap. Om bruk og misbruk av musikk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ruud, E. (1997). *Musikk og identitet*. Oslo: Universitetsforlaget.